

Posudek diplomové práce Petry Klimešové *Syntaktický vztah shody*

(se zřetelem ke shodě predikátu se subjektem)

Petra Klimešová se ve své diplomové práci zabývá syntaktickým vztahem shody mezi podmětem a přísudkem. V celém textu věnuje největší pozornost shodě složitějších podmětných konstrukcí, za něž považuje zejména podměty obsahující kvantifikující výrazy (*řada, hromada, statisíce* apod.) a podměty obsahující paratakticky spojené výrazy (spojení koordináční, nebo adordinační). Autorčiným cílem je ověřit pravidla pro shodu podmětu s přísudkem uvedená v českých gramatikách a učebnicích, případně upozornit na tendence v úzu, které v gramatikách chybějí.

Práce je rozdělena do tří částí: teoretické kapitoly, korpusové sondy a kapitoly věnované dotazníkovému šetření. V teoretické části autorka vymezuje syntaktický vztah shody, představuje základní pravidla shody podmětu s přísudkem a poté se zabývá složitějšími případy shody – některé z nich se stávají předmětem následného empirického výzkumu, některé (například tvrzení I. Kučerové, že to, jestli bude shoda postponovaného podmětu s přísudkem v plurálu, nebo singuláru, ovlivňuje rod prvního postponovaného substantiva nebo čas slovesa) nejsou empirickým výzkumem ověřovány a zůstávají tak k dispozici pro další zkoumání.

Korpusová sonda si klade poněkud specifický cíl – zjistit, jaké tendence shody s přísudkem vykazují v korpusu několikanásobné podměty (autorka zkoumá zejména podměty, jejichž koordinované členy jsou v singuláru), mezi jejichž členy je jiný vztah než slučovací. Korpusová sonda sloužila autorce k přesnější formulaci hypotéz pro následnou elicitaci (a je otázka, jestli by hypotézy nebylo možné stanovit i bez podobné sondy). K této části mám dva dotazy: 1. Na základě jaké odborné literatury autorka rozhodla, že bude účelné v korpusu zkoumat právě několikanásobné podměty s neslučovacím poměrem mezi členy; 2. Jak odlišovala při třídění slučovací a vylučovací užití spojky nebo.

Dotazníkový průzkum (ve 4 variantách dotazníku) ověřuje deset typů konstrukcí (například přístavkové konstrukce, několikanásobné podměty v různých poměrech, kontrast koordinovaných infinitivů, substantiv verbálních a substantiv dějových). Přitom v závislosti na podobě podmětu v příslušných konstrukcích diplomantka vymezuje pro každý typ jednu až tři hypotézy, jak se bude shoda realizovat. Dotazníkový výzkum umožňuje autorce zaznamenat tendence, které gramatiky nepopisují dostatečně, a dát tak podněty k dalšímu výzkumu. Za inspirativní považuji například náznak tendencí v přístavkových konstrukcích, a to vymezení kritérií pořadí členu – apelativnost/propriálnost – (ne)evaluativnost, která hraje roli v tom, který z členů přístavkové konstrukce vstoupí s predikátem do formálního vztahu shody. Důležitý je rovněž poznatek, že konkurující si koordinace infinitivů, substantiv verbálních a substantiv dějových se v anteponovaném podmětu z hlediska shody s přísudkem chovají různě. Zejména u substantiv verbálních a dějových však z dosavadního

výzkumu neplyne, zda lze podobu shody predikovat výhradně z morfologické (morfosyntaktické) struktury substantiv, nebo hraje roli také sémantika, vzájemná kolokabilita koordinovaných substantiv apod.

V závěru práce autorka navrhuje, která zjištění vzešlá z jejího empirického výzkumu by bylo podle jejího názoru vhodné zařadit do popisu shody podmětu s přísudkem v českých gramatikách.

Diplomovou práci Petry Klimešové hodnotím jako zdařilou. Domnívám se, že v některých pasážích (kapitola o korpusu) mohla autorka explicitněji stanovit, čím a proč se zabývá, a v části vyhodnocující dotazníkový výzkum by bylo možno zjištěné hodnoty důkladněji interpretovat a na jejich základě přesněji zformulovat tendence v oblasti shody podmětu s přísudkem dosud nezachycené (resp. nepřesně zachycené) v gramatikách. Výstupem celé práce tak mohla být nejen identifikace těchto tendencí, ale přímo i návrh jejich popisu s typickými příklady. Jako celek však diplomová práce Petry Klimešové rozhodně splňuje požadavky kladené na diplomové práce a ráda ji doporučuji k obhajobě s navrhovaným hodnocením velmi dobře.

V Praze dne 24. 1. 2011

Mgr. Eva Lehečková